

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ลำไยเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญโดยรัฐบาลจัดให้อยู่ในกลุ่มสินค้าเพื่อการส่งออก มูลค่าการส่งออกสูงปีละหลายพันล้านบาท ทั้งในรูปแบบลำไยสด อบแห้ง แช่แข็ง และลำไยกระป๋อง ประเทศที่สามารถผลิตลำไยได้ คือ ไทย สาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนามและไต้หวัน โดยเฉพาะจีนถือได้ว่าเป็นประเทศคู่ค้าและคู่แข่งในเรื่องลำไยที่สำคัญที่สุดไทย ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกลำไยกระจายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แหล่งปลูกลำไยที่สำคัญคือจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา และตาก นอกนั้นปลูกในภาคอื่นๆ เช่น เลย จันทบุรี และสระแก้ว (สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต 6 จังหวัดเชียงใหม่, 2554)

ด้านการตลาดของลำไยนั้นประเทศจีนมีความต้องการบริโภคลำไยสดปีละประมาณ 200,000 – 250,000 ตัน สำหรับลำไยอบแห้งความต้องการบริโภคคาดว่าปีละประมาณ 50,000 ตัน ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศไทยและเวียดนาม สำหรับประเทศเวียดนาม มีความต้องการบริโภคในประเทศ ประมาณร้อยละ 50 ของผลผลิตที่ได้ ซึ่งอยู่ในรูปลำไยสด และน้ำลำไยกระป๋อง ส่วนที่เหลือส่งออกไปยังประเทศจีนและฮ่องกงในรูปแบบลำไยอบแห้ง โดยส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อลำไยอบแห้งประมาณปีละ 10,000 ตัน และลำไยอบแห้งทั้งปีประมาณ 500 – 1,000 ตัน ผลผลิตลำไยสดในแต่ละปีจะใช้บริโภคภายในประเทศเพียง ร้อยละ 30 ส่งออกในรูปผลสดและผลิตภัณฑ์ร้อยละ 70 และไม่มีการนำเข้ามาภายในประเทศ ส่วนตลาดส่งออกลำไยสด ลำไยอบแห้ง ลำไยแช่แข็งและลำไยกระป๋องของประเทศไทย ประเภท ตลาดส่งออกลำไย ลำไยสด ฮ่องกง อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ลำไยอบแห้ง จีน ฮ่องกง เวียดนาม สิงคโปร์ ลำไยแช่แข็ง สหรัฐอเมริกา ลำไยกระป๋อง มาเลเซีย (กรมวิชาการเกษตร, 2551)

ปัจจุบันมีการปลูกลำไยเพิ่มมากขึ้น ในช่วงที่ผ่านมากเกษตรกรและผู้ประกอบการแปรรูปลำไยประสบปัญหาด้านการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากปีใดสภาพดินฟ้าอากาศเหมาะสม ส่งผลให้ผลผลิตลำไยออกสู่ตลาดมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาลำไยล้นตลาด และมีราคาตกต่ำ รัฐบาลทุกรัฐบาลจึงพยายามแก้ปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำ ในการเข้ามาแทรกแซงให้ความช่วยเหลือ โดยการออกมาตรการในการแปรรูปลำไยสดเพื่อเพิ่มมูลค่า และส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกลำไยรวมถึงผู้ประกอบการแปรรูปลำไย ประกอบกับในปี 2546 ประเทศไทยเริ่มมีข้อตกลง

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) กับจีนซึ่งเป็นประเทศเป้าหมายหลักการส่งออกสินค้าลำไยของไทยด้วย (กรมวิชาการเกษตร, 2551) และรัฐบาลได้มีนโยบายแทรกแซงราคารับจำนำลำไยอบแห้งจากเกษตรกรรายย่อยและสหกรณ์ ต่อมาในปี 2547 รัฐบาลได้กำหนดมาตรการไว้ 5 มาตรการในการแก้ไขปัญหาการค้าลำไยตกต่ำ คือ การสนับสนุนการขายนำเข้าภายในประเทศ การสนับสนุนการแปรรูปลำไยบรรจุกระป๋อง การส่งเสริมการบริโภคลำไยภายในประเทศและต่างประเทศ การแปรรูปและการตลาดลำไยอบแห้งผ่านการแทรกแซงการรับซื้อลำไยสดจากเกษตรกร และการส่งเสริมการส่งออกโดยการอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบสารตกค้างในลำไย ในปี 2548 มีนโยบายในการกระจายผลผลิต ภายใต้มีนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไม่ต้องการให้มีการแทรกแซงตลาดเหมือนที่ผ่านมา แต่ต้องการให้กลไกตลาดดำเนินการซื้อ - ขายเป็นไปตามปกติ โดยภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนให้ความสะดวกแก่ภาคเอกชนในการกระจายผลผลิตทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการรณรงค์และประชาสัมพันธ์การบริโภคลำไย โดยมี 6 มาตรการในการสนับสนุน คือ การกระจายลำไยสดในประเทศ การผลักดันการส่งออกลำไยสดของภาคเอกชนที่มุ่งเน้นตลาดประเทศจีน ฮองกง และอินโดนีเซียเป็นหลัก การแปรรูปลำไยอบแห้งผ่านสหกรณ์การเกษตรและภาคเอกชน การแปรรูปอบแห้งลำไยสีทอง โดยกลุ่มอาชีพต่างๆ การแปรรูปลำไยกระป๋อง โดยภาคเอกชน และการส่งเสริมการบริโภคภายในและต่างประเทศผ่านกิจกรรมการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ลำไย ในงานเทศกาลลำไย แจก - ชิมทุกจังหวัด ในปี 2549 รัฐบาลมีการกำหนดกรอบแนวทางการช่วยเหลือโดยการไม่รับจำนำและแทรกแซงราคาลำไย แต่เป็นการสนับสนุนการกระจายลำไยในและต่างประเทศ การสนับสนุนเงินลงทุนดอกเบี้ยต่ำ และมีการสนับสนุนการแปรรูปลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง (กรมวิชาการเกษตร, 2551)

ต่อมาในปี 2550 รัฐบาลได้มีการออกมาตรการช่วยเหลือในด้านราคาลำไยตกต่ำ 3 มาตรการ คือ ส่งเสริมการบริโภคภายในประเทศโดยการตั้งตลาดกลางในการรับซื้อลำไย รวมทั้งสนับสนุนการเจรจาทางการเพื่อเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่าย การส่งเสริมตามกลไกตลาดปกติของลำไยสด โดยส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาคุณภาพลำไยเพื่อการส่งออกเพิ่มขึ้น และการแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง โดยแบ่งเป็นแปรรูปเป็นลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง และแปรรูปเป็นลำไยอบแห้งทั้งผล ในปี 2551 รัฐบาลมีการควบคุมคุณภาพลำไยอบแห้งโดยมีการป้องกันการนำลำไยอบแห้งปี 2546-2547 ไปปลอมปนขายกับลำไยอบแห้งปกติในการส่งออก ในปี 2552 เนื่องจากลำไยมีราคาตกต่ำอย่างต่อเนื่องรัฐบาลได้มีการอนุมัติวงเงินให้กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไปดำเนินการในการแก้ไขปัญหาโดยการให้เงินกู้ยืม การชดเชยค่าขนส่งลำไยที่ขนส่งผ่านเส้นทาง R3A การค้าประกันราคาลำไยอบแห้ง การสนับสนุนเงินในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับซื้อลำไยจากเกษตรกร สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ และการแปรรูปลำไยอบแห้งสีทอง

สำหรับในปี 2553 รัฐบาลมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินโครงการจัดการลำไย เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาราคาลำไยที่อาจตกต่ำในจังหวัดแหล่งผลิตภาคเหนือ 8 จังหวัด ประกอบด้วย มาตรการเร่งรัดกระจายผลผลิตภายในประเทศ มาตรการส่งเสริมการบริโภคตลาดลำไยภายในและต่างประเทศ และมาตรการการส่งเสริมการแปรรูปลำไย ได้แบ่งความช่วยเหลือเป็น 2 มาตรการ คือ โครงการและมาตรการการส่งเสริมการแปรรูปลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง และโครงการและมาตรการการส่งเสริมการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งผล ซึ่งเป็นโครงการและมาตรการที่สามารถช่วยเหลือกลุ่มผู้ประกอบการลำไยอบแห้งได้ (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน, 2553)

จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดอันดับ 2 รองจากจังหวัดเชียงใหม่ที่ปลูกลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจของไทย ในปี 2553 จังหวัดลำพูนมีจำนวนครัวเรือนผู้ปลูกลำไยจำนวน 44,327 ครัวเรือน มีพื้นที่ในการปลูกลำไยทั้งหมด 273,448 ไร่ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต 218,148 ไร่ (สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต 6 จังหวัดเชียงใหม่, 2554) และยังเป็นแหล่งแปรรูปลำไยอบแห้งส่งออกมากที่สุดนภาคเหนือ และเป็นจังหวัดที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการแปรรูปลำไยเพื่อเพิ่มมูลค่าเพื่อป้องกันปัญหาราคาลำไยตกต่ำ ในปี 2553 มีผู้ประกอบการลำไยอบแห้งทั้งผลสนใจลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการและมาตรการส่งเสริมการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งผลจำนวน 303 ราย โดยมีผู้สมัครเข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวนมากถึง ร้อยละ 69.89 ของวงเงินที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานเกษตรจังหวัด แต่มีผู้ประกอบการฯ ที่เข้าร่วมโครงการและได้รับการช่วยเหลือโดยได้รับอนุมัติวงเงินเพียง จำนวน 84 ราย ซึ่งเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ประกอบการฯ ที่สนใจลงทะเบียนเพื่อรับสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากโครงการและมาตรการดังกล่าวนี้

จากจำนวนผู้ประกอบการต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ประกอบการลำไยอบแห้งทั้งผลที่มีต่อโครงการและมาตรการการส่งเสริมการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งผล ในเขตพื้นที่จังหวัดลำพูน ในปี 2553 โดยศึกษาผู้ประกอบการ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สนใจเข้าร่วมโครงการแต่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ กลุ่มผู้สนใจเข้าร่วมโครงการและได้รับความช่วยเหลือ และกลุ่มที่ไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ เพื่อจะได้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้ประกอบการลำไยอบแห้งทั้งผลที่มีต่อโครงการฯ ดังกล่าว ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเข้าร่วมโครงการว่า เป็นอย่างไร เพื่อที่จะสามารถนำความคิดเห็นของผู้ประกอบการฯ แต่ละกลุ่มไปปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการลำไยอบแห้งทั้งผลและส่งผลดีไปยังเกษตรกรผู้ปลูกลำไยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการลำไยอบแห้งในจังหวัดลำพูนที่มีต่อโครงการและมาตรการการส่งเสริมการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งผล

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้ประกอบการลำไยอบแห้ง ที่มีต่อโครงการและมาตรการการส่งเสริมการแปรรูปลำไยทั้งผล
2. เพื่อนำข้อมูลที่ศึกษา ส่งมอบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนโครงการช่วยเหลือผู้ประกอบการ และเป็นฐานข้อมูลในการใช้พัฒนาโครงการและมาตรการการส่งเสริมการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งผลต่อไป

1.4 นิยามศัพท์

ความคิดเห็น หมายถึง ความคิด ความรู้ความเข้าใจ การรับรู้ และความรู้สึกรของผู้ประกอบการลำไยอบแห้งในจังหวัดลำพูน ต่อการได้รับความช่วยเหลือในโครงการและมาตรการการส่งเสริมการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งผล

ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ที่มีสถานประกอบการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งผลอยู่ในจังหวัดลำพูนและเป็นผู้ที่มีเตาอบลำไยอย่างน้อย 1 เตาขึ้นไป เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับ โครงการและมาตรการการส่งเสริมการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งผล และเป็นผู้ลงทะเบียนสมัครเข้าร่วมโครงการในปี 2552

โครงการและมาตรการการส่งเสริมการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งผล หมายถึง โครงการและมาตรการที่ให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ประกอบการลำไยอบแห้งทั้งผล ในด้านแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งผล ในปี 2553 และให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ประกอบการฯ เฉพาะปี 2553

วงเงินชดเชย หมายถึง เงินชดเชยอัตราดอกเบี้ยส่วนต่าง ที่รัฐให้ความช่วยเหลือจากอัตราดอกเบี้ยปกติที่ขึ้นสู่จากธนาคาร ซึ่งตามโครงการฯ ในปี 2553 ได้กำหนดไว้ว่าให้มีการชดเชยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี